

**Методичні рекомендації
щодо проведення III та IV етапів олімпіад з мов та літератур
національних меншин України**

Нормативним документом, що визначає структуру і технологію проведення серед учнів **9-11** класів Всеукраїнських учнівських олімпіад з болгарської, молдовської, новогрецької, польської, російської, румунської, угорської мов та літератур, мови іврит, є Правила проведення Всеукраїнських учнівських олімпіад з мов та літератур національних меншин України, затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 06.10.2014 № 1134 та зареєстровані в Міністерстві юстиції України 22 жовтня 2014 року за № 1309/26086.

Мета проведення олімпіад з мов та літератур національних меншин України – духовний, творчий, інтелектуальний розвиток молоді, популяризація серед учнів знання мов та літератур національних меншин, підвищення його рівня; виховання молоді в дусі патріотизму та демократичних цінностей, залучення її до збереження та пізнання культурної спадщини національних меншин України; формування національної самосвідомості молодого покоління, толерантності та уміння жити в багатонаціональному та полікультурному суспільстві, усвідомлення спільних та відмінних рис в історії та культурі етносів, які живуть в Україні.

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 19.12.2014 № 1487 «Про проведення Всеукраїнських учнівських олімпіад з мов та літератур національних меншин України у 2014/2015 навчальному році» III етап Всеукраїнських олімпіад з мов і літератур національних меншин у 2014/2015 навчальному році проводитиметься у лютому-березні (до 14 березня) 2015 року.

Порядок і місце проведення III етапу, кількість турів, їх тривалість та форми проведення, оформлення документації, інші питання організаційного та методичного забезпечення визначають обласні (міські - у м. Києві) органи управління освітою з урахуванням місцевих можливостей. Завдання III етапу готуються предметно-методичними комісіями, склад яких затверджено наказами департаментів (управлінь) освіти і науки обласних, Київської міської державних адміністрацій, для кожного класу окремо з урахуванням тематики та змісту вже вивченого матеріалу учнями відповідних класів на час проведення олімпіадних змагань та цих методичних рекомендацій.

IV етап олімпіад проводиться в два тури: перший тур – виконання завдань з мови, другий – з літератури.

Знання учасників IV етапу олімпіад перевіряються шляхом виконання письмових завдань.

Учасники отримують завдання і дають на них відповідь відповідною мовою національної меншини. При виконанні завдань забороняється користуватися довідниками, словниками, таблицями, електронним обладнанням, засобами комунікації (Інтернет, мобільні телефони тощо), крім засобів, що офіційно дозволені оргкомітетом і журі та затверджені протоколом.

Загальна характеристика змісту і структури завдань

Олімпіадні завдання готують предметно-методичні комісії з відповідної мови та літератури національної меншини, які очолюють голови журі. Завдання для олімпіад складаються згідно із затвердженими МОН України навчальними програмами з відповідних мов і літератур національних меншин для учнів 9-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою та мовами національних меншин так, щоб забезпечити рівні можливості виконання їх усіма учасниками і сприяти повному виявленню кожним із них рівня знань, умінь та навичок з мов та літератур національних меншин.

Завдання з мов національних меншин (болгарської, молдовської, **новогрецької**, польської, російської, румунської, угорської, **мови іврит**) для 9 класів можуть включати:

- створення власного висловлення (враховується як орфографічна і пунктуаційна грамотність, так і вміння формулювати власну думку, використовувати і вдало наводити приклади із художньої літератури);
- конкретні відповіді на запитання, щоб з'ясувати рівень навченості учнів з фонетики, лексики, морфології;
- розбір синтаксичних одиниць (словосполучення, речення, текст);
- побудову, редагування, створення речень відповідно до вимог і особливостей завдання;
- роботу з поданим текстом (групування частин тексту, перевірка лексичних, морфологічних, орфографічних, пунктуаційних норм і правил тощо);
- завдання у тестовій формі різних структурних типів.

Для учнів 10-11 класів можна рекомендувати такі завдання з **мов національних меншин**:

- написання твору-роздуму на певну тему (при цьому як аргументи для доведення власної думки мають бути наведені приклади із художньої літератури, історичні факти тощо);
- повний розбір словосполучень (із зазначенням морфологічних ознак частин мови, що входять до словосполучення);
- завдання у тестовій формі різних структурних типів;
- редагування словосполучень, речень, тексту з метою усунення стилістичних та граматичних помилок;

- повний синтаксичний розбір речення (розставляються пропущені розділові знаки, підкреслюються члени речення, будується структурна схема, дається загальна характеристика всієї конструкції і компонентів як простого речення, так і складного тощо) та інші.

Завдання з мови повинні мати системний характер, тобто спрямовуватися на те, щоб з'ясувати рівень навченості учнів з фонетики, лексики, фразеології, морфології, синтаксису, орфографії й пунктуації, культури мовлення тощо.

Для перевірки олімпіадних робіт на III етапі потрібно передбачати відповідні критерії їх оцінювання, що полегшуватиме роботу членів журі й об'єктивуватиме самий процес оцінювання (особливо оцінювання творчих робіт).

У якості завдань з літератури (молдовської, польської, російської, румунської, угорської) для учнів 9 класів можна запропонувати:

1. Написання творчої роботи на одну із тем (перевіряється сформованість знань з національної літератури відповідно до діючих навчальних програм зазначених класів, уміння спиратися на тексти письменників, використовувати цитати адекватно до ситуації висловлювання, доводити власну думку).

Творча робота (міні-твір, розгорнута відповідь на проблемне питання, аналіз епізоду художнього твору, порівняльний аналіз творів тощо) учнів 9 класів на одну із запропонованих тем (не менше 4) оцінюється відповідно до таких параметрів: повнота розкриття теми; логічна послідовність викладу думок; струнка побудова твору (наявність вступу, основної частини, висновків); структурна цілісність та стильова єдність тексту; переконливість наведених аргументів в основній частині твору; точність, зрозумілість думки, адекватність її мовному оформленню. З метою об'єктивної оцінки набутих знань із літератури учням слід пропонувати для написання одну так звану вільну тему для власного висловлення.

2. Бліц-запитання (на знання художніх текстів, завдання компаративного та культурологічного характеру з використанням українознавчого компоненту, міжпредметних зв'язків, з теорії та історії літератури тощо).

3. Відгук на прочитану книгу, переглянутий фільм з коментуванням ідейно-художніх особливостей, морально-етичної проблематики, жанрової своєрідності тощо.

4. Виконання завдань у тестовій формі різних структурних типів.

Завдання з літератури (болгарської, молдовської, польської, російської, румунської, угорської) для учнів 10-11 класів можуть включати:

1. Написання твору на одну із тем (перевіряється сформованість знань з національної літератури, уявлення про відповідну національну літературу в національному і світовому культурному контекстах, вміння аналізувати і відтворювати в письмовій формі усталені інтерпретації текстів національної літератури, розвиток самостійного і критичного мислення, вміння аргументовано доводити власну думку, створювати письмові висловлення,

відображаючи широке розуміння програмового літературного матеріалу).

Твір учнів 10-11 класів оцінюється відповідно до таких параметрів: повнота розкриття теми; опертя на літературні тексти, вміння їх аналізувати та інтерпретувати; логічна послідовність викладу думок (наведення тези, аргументів, висновку); струнка побудова твору (наявність вступу, основної частини, висновків); структурна цілісність та стильова єдність тексту; переконливість наведених аргументів в основній частині твору; точність, зрозумілість думки, адекватність її мовному оформленню; образне мислення.

Запропоновані теми творів з літератури (не менше 4) мають бути спрямованими не лише на з'ясування творчих та мовленнєвих здібностей учнів, відображення вміння аналізувати та інтерпретувати літературний матеріал, а й на розкриття розуміння ними морально-етичних норм поведінки в суспільстві. З метою об'єктивної оцінки набутих знань із літератури учням слід пропонувати для написання одну так звану вільну тему для власного висловлення. Структура твору має бути зазначена у завданні, робота має містити тезу, підтверджену 2-3 переконливими аргументами; думки у творі повинні бути підкріплені прикладами з художньої літератури, цитатами, історичними фактами чи випадками з життя.

2. Чітка й лаконічна відповідь на конкретне запитання (знання з теорії літератури: літературний рід, жанрове визначення, стильові особливості, способи римування, стилістичні фігури та ін., конкретні знання літературного матеріалу та уміння встановити відповідність, наприклад, між твором і цитатою, твором і жанром, твором і автором тощо), виконання завдань компаративного та культурологічного характеру з використанням українознавчого компоненту, міжпредметних зв'язків тощо.

3. Виконання завдань у тестовій формі різних структурних типів.

Обсяг і рівень складності олімпіадних завдань мають забезпечити можливість розкриття інтелектуальних можливостей та творчих здібностей учнів. Доцільно пояснити школярам, що вони повинні прагнути виконати якнайбільшу кількість запропонованих завдань, але головною умовою перемоги в олімпіаді є виконання роботи краще за інших, оригінальніше, на високому творчому рівні. Оскільки олімпіадні змагання за своєю суттю відрізняються від звичайної шкільної контрольної роботи, необхідно забезпечити різноплановість завдань, що мають перевірити комплексність мовно-літературної підготовки учасників, їхню філологічну інтуїцію й мислення, вміння аргументувати власну точку зору тощо.

Згідно з пунктом 2 розділу IV Правил проведення Всеукраїнських олімпіад з мов та літератур національних меншин України у разі виникнення питань учасники мають право після завершення всіх турів відповідного етапу олімпіад подавати заяву у письмовій формі апеляційній комісії з приводу правильності та об'єктивності оцінювання виконаних ними завдань до підбиття остаточних підсумків відповідних змагань.

У заяві учень повинен зазначити причину апеляції. Але подання та розгляд апеляції не означає обов'язкову зміну оцінки.

Звіти про проведення змагань та тексти завдань III етапу, заявки на участь команд у IV етапі Всеукраїнських олімпіад з мов і літератур національних меншин слід подати до відділу науково-методичного забезпечення змісту освіти ЗНЗ з навчанням мовами національних меншин (03035, м. Київ, ІТЗО, вул. Митрополита Василя Липківського, 36) та на електронну адресу: obdarovani.iitzo@ukr.net до 21 березня 2015 року.

Координатори олімпіад:

з болгарської, молдовської мов та літератур, мови іврит – Бучацька Тетяна Григорівна (0632527180);

новогрецької мови та літератури – Хомяк Олена Броніславівна (0442481853);

польської мови та літератури – Хлопек Адам Броніславович (0632407596);

російської мови та літератури – Артеменко Олена Анатоліївна (0442481813);

румунської мови та літератури – Тарангул Любов Миколаївна (0673722731);

угорської мови та літератури – Соломко Едуард Тіберійович (0505810538).